

PROGNÓZY VÝVOJA NA TRHU PRÁCE V SR II

Uplatnenie absolventov stredných
a vysokých škôl podľa výkonu
konkrétneho zamestnania podľa
SK ISCO-08 (adekvátne,
neadekvátne) v roku 2020

ITMS 2014+312031N138

December 2020

Predhovor riešiteľského tímu

Situáciu na trhu práce neustále formujú štrukturálne zmeny poháňané hlavne globalizáciou a rapidným vývojom technológií. Existujú aj ďalšie „prirodzené“ faktory, ako napríklad demografické zmeny obyvateľstva alebo subjektívne rozhodnutia účastníkov trhu práce pri výbere zamestnania alebo vzdelávacej cesty, ktoré majú taktiež vplyv na štruktúru ponuky a na celé fungovanie trhu práce. Vyššie uvedené zmeny mali a v súčasnosti ešte majú viac-menej pomalý priebeh, resp. máme dostatočný časový priestor sa na nich pripraviť. Uvedomujeme si nevyhnutnosť reformovania vzdelávacieho systému, pružného reagovania na štrukturálne zmeny trhu práce a zvyšovania úrovne mäkkých zručností absolventov stredných a vysokých škôl.

Existujú však zmeny a javy, ktoré nevieme ovplyvniť – alebo len vo veľmi malej miere – a nevieme sa na nich v dostatočnom časovom predstihu pripraviť. V súčasnosti sme svedkami celosvetového ekonomického šoku zapríčineného pandémie COVID-19. Možno konštatovať, že koronavírus výrazne urýchlil zmeny na trhu práce. Pandémia za niekoľko mesiacov úplne zmenila každodenný životný štýl ľudí, fungovanie podnikov a nastavenia trhu práce. Kým ešte na začiatku roka zamestnávateľia riešili problém, ako prilákať nových ľudí a najmä si ich udržať, v marci tohto roka sa situácia zvrtila. Zmrazenie ekonomiky na mesiace viedlo k poklesu pracovných ponúk a k prepúšťaniu, čo sa odrazilo aj v raste nezamestnanosti. Mnohí zamestnanci experimentujú s videokonferenciami a s prácou z domu, ktorú zamestnávateľia v prípade nevyhnutnosti im musia umožniť alebo si nájsť vhodnú alternatívu, aby mohli naďalej pokračovať v činnosti.

Nielen Slovensko, ale aj celosvetovo krajiny striedavo sprísňujú a uvoľňujú opatrenia na zabránenie šírenia pandémie podľa vývoja aktuálnej situácie a počtu nakazených. Prijímané preventívne opatrenia zasahujú široké spektrum zamestnancov a zamestnaní. V dobe koronakrízy je dosť náročné nájsť si prácu, nakoľko zamestnávateľia šetria a prepúšťajú, resp. obmedzujú nábor nových zamestnancov. Reštriktívne opatrenia obmedzujú medzinárodnú mobilitu pracovných síl, čo je na jednej strane pozitívnym dôsledkom koronakrízy, pretože obmedzuje odliv mozgov, ale na druhej strane, z hľadiska uchádzačov o zamestnanie ide o bariéru pri hľadaní zamestnania. Pracovných ponúk je výrazne menej, uchádzači v dobe pandémie majú zložitejšie podmienky ako pred jej vypuknutím, ich šance nájsť si prácu sú však veľmi závislé od odvetvia. Čím viac ohrozené odvetvia (ako napr. gastronómia, ubytovacie služby alebo cestovný ruch), tým nižšie šance uplatniť sa na trhu práce. Koronakríza sa síce dotkla všetkých sektorov hospodárstva, ale na druhej strane existujú aj menej zraniteľné odvetvia. Ktoré sú to odvetvia? Absolventi ktorých odborov vzdelania majú vyššie šance uplatniť sa na trhu práce? V akej miere pracujú absolventi stredných a vysokých škôl v odbore vzdelania, ktorý vyštudovali? Koľko percent absolventov pracuje na pozícii, na ktorú sa vyžaduje nižšia kvalifikácia?

Predkladaná štúdia predstavuje ucelenú analýzu uplatniteľnosti absolventov stredných a vysokých škôl, ponúka jedinečné, dostupné a exaktné údaje z oblasti uplatnenia absolventov na trhu práce v dvoch časových rovinách, do 5 rokov a nad 5 rokov od ukončenia štúdia a príchodu na trh práce. Z výsledkov je zrejmé, že množstvo absolventov si nenachádza uplatnenie na trhu práce v oblasti, ktorá by korešpondovala s vyštudovaným odborom vzdelania. Hodnotenie súladu v uplatňovaní sa absolventov stredných a vysokých škôl z aspektu odboru, ktorý vyštudovali, nevyznieva priaznivo.

V období recesie a neistoty je nevyhnutné uvedomiť si dôležitosť poznania minulého a súčasného vývoja trhu práce vo forme analýzy. Zosúladenie vzdelávacieho systému a trhu práce nikdy predtým nebolo také dôležité, ako v súčasnej situácii. Vzdelávací systém od vypuknutia pandémie funguje v obmedzenom režime, prebieha online vyučovanie, učitelia hľadajú správnu vyučovaciu metódu a cestu, ako žiakom pútavo podať učivo na diaľku. Predchádzanie nezamestnanosti absolventov stredných a vysokých škôl a podpora ich rýchlej adaptácie v platenom zamestnaní musí byť aktuálnou prioritou politiky zamestnanosti nielen v rámci SR, ale aj celosvetovo.

Informácie publikované v predkladanej štúdii napomáhajú k priblíženiu požiadaviek zamestnávateľov na obsadzovanie voľných pracovných miest a zručností absolventov stredných a vysokých škôl nadobudnutých v systéme formálneho vzdelávania. Tieto výnimočné a v podmienkach SR jedinečné informácie sú súčasťou predkladanej štúdie a v ďalších etapách národného projektu budú prepojené do integrálneho uplatnenia absolventov stredných a vysokých škôl. Konkrétne, aktuálna štúdia obsahuje analýzu dôsledkov pandémie COVID-19 na uplatnenie absolventov stredných a vysokých škôl na trhu práce, ďalej poskytuje ucelený pohľad na zamestnanosť mladých ľudí z hľadiska vzťahu medzi absolvovaným stupňom a odborom vzdelania na jednej strane a vykonávaným zamestnaním na strane druhej, a to v členení podľa národnej klasifikácie zamestnaní SK ISCO-08.

Manažérske zhrnutie

Prepojenie medzi systémom vzdelávania a trhom práce napreduje, stále je však čo zlepšovať.

Za ostatných 10 rokov sa výrazne zlepšilo uplatnenie absolventov stredných aj vysokých škôl. Ich nástupné platy sú bližšie k priemernej mzde na daných pozíciách, rýchlejšie si nachádzajú zamestnanie, pracujú vo väčšej miere v odbore vzdelania, ktorý vyštudovali a v menšej miere na pozíciách s postačujúcou nižšou kvalifikáciou. Faktorov pôsobiach na tieto skutočnosti je viacero. Predovšetkým vďaka dlho trvajúcej ekonomickej expanzii, ktorú zastavila až pandémia koronavírusu v roku 2020, bolo na trhu práce vytváraných viac pracovných miest ako bol počet absolventov prichádzajúcich na trh práce. To vyústilo v historicky najvyšší nedostatok pracovných síl, ktorý tlačil nahor mzdy, znižoval nezamestnanosť a dal absolventom väčší priestor o rozhodovaní o svojej kariére. Nedostatok pracovných síl však vytvoril tlak aj na zamestnávateľov, ktorí sa začali viac angažovať do zosúladovania systému vzdelávania s trhom práce. To otvorilo cestu duálnemu systému vzdelávania, ale aj implementácii prognóz potrieb trhu práce do systému vzdelávania. Prostredníctvom týchto systémov majú zamestnávatelia možnosť priamo ovplyvňovať štruktúry absolventov prichádzajúcich na trh práce a premietiť svoje potreby do systému vzdelávania.

Dôležitou zmenou pri prepojení systému vzdelávania s trhom práce je aj dostupnosť informácií o uplatnení absolventov v širokej verejnosti. Vďaka portálom www.trendyprace.sk a www.uplatnenie.sk majú osoby pred voľbou vzdelávacej cesty exaktné informácie o potenciálnom uplatnení po ukončení štúdia a teda ich voľba sa racionalizuje smerom k potrebám trhu práce. Jednak implementácia samotných potrieb trhu práce do systému vzdelávania, ale aj dostupnosť informácií o uplatnení absolventov sú jedným z výsledkov Národného projektu Prognózy vývoja na trhu práce v SR II, ktorý v tejto oblasti spravil výraznú revolúciu a pozitívne tak vplýva na prepojenie trhu práce so systémom vzdelávania.

Od začiatku jeho realizácie však riešiteľský tím upozorňuje na to, že **chýba relevantná a široko akceptovaná koncepcia rozvoja ľudských zdrojov v SR**, podľa ktorej by sa riadil systém vzdelávania a trh práce. K vplyvu zamestnávateľov na systém vzdelávania totiž musí existovať aj silná protiváha zo strany štátu. Zamestnávatelia totiž nemajú vo svojej náplni sledovať „dobro spoločnosti“, ale sledujú svoje vlastné ciele, ktoré nemusia plne korešpondovať s cieľmi spoločnosti a blahom jednotlivcov. Štruktúru nášho hospodárstva a dopytu na trhu práce síce zastrešujú zamestnávatelia, ale jej charakter

v budúcnosti je závislý aj od toho, aká tu bude štruktúra pracovných síl. A teda budúci dopyt na trhu práce závisí aj od ponuky pracovných síl.

Taktiež vyššie uvedené skutočnosti podporujú lepšiu kvantitatívnu zhodu systému vzdelávania s trhom práce, avšak na kvalitatívny aspekt majú len malý vplyv. Ten musí byť ovplyvňovaný priamo obsahom a štruktúrou výučby tak, aby absolventi disponovali zručnosťami, ktoré sú požadované na trhu práce v súčasnosti a ktoré im umožnia byť úspešní v budúcnosti.

Národný projekt Prognózy vývoja na trhu práce v SR II, jeho výsledky a spôsob ich implementácie predstavovali revolúciu v kvantitatívnom aspekte prepojenia systému vzdelávania s trhom práce a v racionalizácii rozhodovania aktérov na trhu práce. Je však čas na takúto revolúciu aj v kvalitatívnom meradle a kontinuálne pokračovanie a rozšírenie aktivít tohto národného projektu má ambíciu a výnimočné predpoklady na jej úspešnú realizáciu.

Práca v zamestnaní nekorešponduje s vyštudovaným odborom vzdelania **má negatívne dôsledky**. Zabránenie ďalšiemu prehĺbovaniu tohto javu a jeho odstránenie, resp. minimalizácia v budúcnosti si nevyhnutne **vyžaduje relevantné informácie znižujúce neistotu všetkých aktérov trhu práce.**

Pred piatimi rokmi si prácu v odbore vzdelania do 5 rokov od ukončenia štúdia nenašlo 60 % absolventov stredných a 50 % absolventov vysokých škôl. Aj keď dnes sú tieto čísla pozitívnejšie (52 % absolventov stredných škôl a 41 % absolventov vysokých škôl), stále sú relatívne vysoké a nemôžeme tento problém považovať za vyriešený.

Bez ohľadu na to, či si osoba dobrovoľne zvolí prácu mimo odbor vzdelania alebo je k tomu donútená okolnosťami na trhu práce, takáto situácia je negatívna pre všetkých aktérov a je nevyhnutné ju riešiť. Rezort školstva investuje nemalé financie na vzdelávanie týchto osôb, ktoré nakoniec veľkú časť nadobudnutých vedomostí a zručností v praxi nevyužívajú. Samozrejme, nemožno hovoriť o „vyhodených peniazoch“, pretože každá vedomosť sa počíta, ale efektivita ich vynakladania je určite otázna. Zamestnávateľia taktiež musia investovať finančné prostriedky na ďalšie vzdelávanie týchto absolventov, aby nadobudli zručnosti a vedomosti, ktoré sú v danej oblasti potrebné a v systéme vzdelávania ich nezískali. Samozrejme, aj samotní absolventi, pokiaľ sú donútení okolnosťami na trhu práce hľadať si prácu mimo odbor svojho vzdelania, vedie to k ich frustrácii a vo všeobecnosti k nedôvere v systém vzdelávania v spoločnosti.

Riešenie je možné len **na základe relevantných informácií, ktoré jasne identifikujú problémy a vývojové trendy a umožnia racionálne rozhodovanie aktérov na trhu práce.**

Predkladaná štúdia obsahuje podrobnú analýzu uplatnenia absolventov stredných a vysokých škôl v jednotlivých regiónoch a odvetviach hospodárstva podľa vykonávaného zamestnania a vyštudovaného odboru vzdelania vrátane miery práce v odbore vzdelávania a miery nadkvalifikácie.

V odbore vzdelania chce po ukončení štúdia pracovať 67 % stredoškôľakov a 87 % vysokoškôľakov. Časť z nich sa to však nepodarí.

Pri miere práce v odbore vzdelania je samozrejme potrebné mať na pamäti, že nie každá práca mimo odbor vzdelania je „vynútená“ okolnosťami, alebo „nechcená“. Skutočne, v niektorých prípadoch sa absolventi sami rozhodujú ísť pracovať mimo svoj odbor a to napriek tomu, že vo svojom odbore majú dostatok pracovných príležitostí. Aj v takomto prípade je však za tým predovšetkým nízka odmena za prácu na korešpondujúcich pozíciách. V skutočnosti až 87 % vysokoškôľakov a 67 % stredoškôľakov by chcelo pracovať v odbore vzdelania, ktorý vyštudovali. Z týchto čísel je však zrejmá aj smutná skutočnosť, že množstvo stredoškôľakov si vyberie štúdium „len preto, že musí“ a nie preto, že by ho daná oblasť skutočne zaujímala. Keďže štúdium na vysokej škole je dobrovoľné, viac študentov si ho vyberá podľa oblasti svojho záujmu a aj viac z nich chce pracovať v tejto oblasti po ukončení štúdia. Aj preto je pri vysokoškôľakoch spravidla vyššia miera práce v odbore vzdelania.

Približne každý štvrtý absolvent vysokej školy a každý piaty absolvent strednej školy tak patrí do kategórie absolventov, ktorí by chceli pracovať v odbore vzdelania, ale sa im to v realite nepodarí.

Najviac absolventov stredných škôl pracuje v odvetví priemyslu a zdravotníctva. Absolventi vysokých škôl najčastejšie pracujú v zdravotníctve a vzdelávaní.

Odvetvie priemyslu má dominantné postavenie v hospodárstve Slovenskej republiky. O tom svedčí aj fakt, že **absolventi stredných škôl takmer všetkých hlavných skupín odborov vzdelania najčastejšie pracujú v odvetví priemyselnej výroby.** Celkovo približne každý tretí absolvent strednej školy do 5 rokov od ukončenia štúdia pracuje v odvetví priemyselnej výroby, 16 % v zdravotníctve a 15 % v obchode. Najčastejšie sa uplatňujú ako zdravotnícki asistenti (7 %), predavači (6 %), montážni pracovníci v strojárstve (5 %) a nastavovači kovoobrábacích strojov (5 %).

Najviac absolventov vysokých škôl do 5 rokov od ukončenia štúdia pracuje v zdravotníctve (23 %), vo vzdelávaní (16 %) a priemyselnej výrobe (14 %). Najčastejšie pracujú ako všeobecní lekári, špecialisti v ošetrovatelstve a učitelia v základných školách.

Absolventi vysokých škôl sa vo vyššej miere uplatňujú vo vyštudovanom odbore ako ich kolegovia so stredoškolským vzdelaním. V roku 2020 pracovalo **59 % stredoškolsky vzdelaných zamestnancov a 43 % vysokoškolsky vzdelaných zamestnancov mimo odbor vzdelania**. Mladší absolventi pracujú vo väčšej miere v odbore vzdelania.

Podiel absolventov stredných škôl nepracujúcich v odbore vzdelania sa od roku 2015 nemení. V roku 2015 pracovalo mimo odbor vzdelania 59 % zamestnancov so stredoškolským vzdelaním, čo je totožné s úrovňou v roku 2020. Čerství absolventi stredných škôl si však nachádzajú uplatnenie v odbore vzdelania stále vo väčšej miere. Zatiaľ, čo v roku 2015 pracovalo v odbore vzdelania do 5 rokov od ukončenia štúdia 40 % absolventov stredných škôl, dnes je ich podiel na úrovni 48 %. Na druhej strane, miera práce v odbore vzdelania klesá stredoškolákoch, ktorí sú na trhu práce dlhšie ako 5 rokov (zo 42 % v roku 2015 na aktuálnych 40 %).

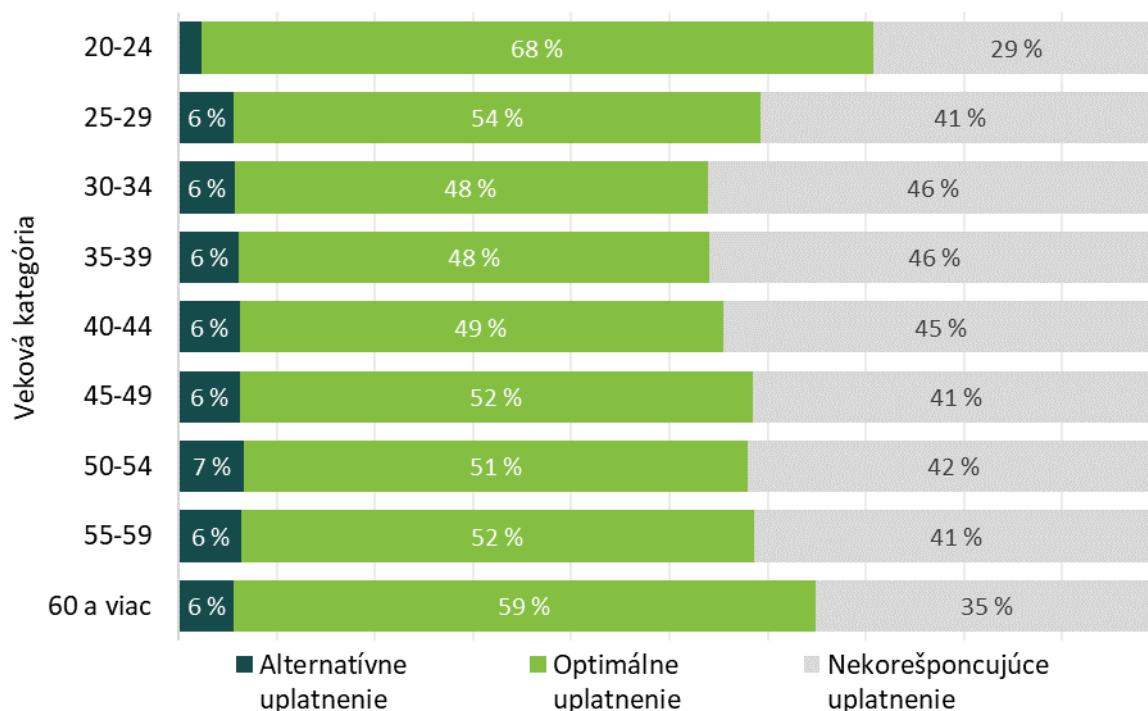
Na druhej strane, pri vysokoškolákoch možno sledovať iný trend. Podiel osôb zamestnaných v nekorešpondujúcich zamestnaniach poklesol za ostatných 5 rokov o 8 p. b. na súčasných 43 %. Najpozitívnejší trend bol zaznamenaný predovšetkým v rokoch 2019-2020 s priemerným poklesom miery práce mimo odbor vzdelania o 3 p. b. ročne. Miera práce v odbore vzdelania sa zvýšila tak u vysokoškolákov do 5 rokov od ukončenia štúdia, ako aj u starších absolventov. Zatiaľ, čo v roku 2015 si našlo uplatnenie v odbore vzdelania do 5 rokov od ukončenia štúdia 47 % absolventov, dnes je to až 59 % absolventov.

Ak zohľadníme aj dobu, ktorá uplynula od absolvovania štúdia, vývojové tendencie sú mierne odlišné. Negatívny vývoj podielu pracujúcich mimo vyštudovaný odbor vzdelania je však viditeľný tak pri absolventoch stredných škôl do 5 rokov od ukončenia štúdia, ako aj u starších absolventov stredných škôl. **Od roku 2012 vzrástol podiel stredoškolských absolventov pracujúcich mimo odbor vzdelania do 5 rokov od ukončenia štúdia z 53 % na 54 %, v prípade absolventov nad 5 rokov od ukončenia štúdia z 56 % na takmer 60 %.**

Takmer polovica vysokoškolsky vzdelaných zamestnancov vo veku 30 – 39 rokov pracuje mimo odbor vzdelania. V najväčšej miere pracujú v odbore vzdelania zamestnanci s vysokoškolským vzdelaním vo veku 20 – 24 rokov a starší ako 60 rokov.

Graf č. 0.1: Podiel absolventov vysokých škôl z hľadiska optimálnosti vykonávaného zamestnania podľa vekových kategórií v roku 2020 v Slovenskej republike

Zdroj: TREXIMA Bratislava

Absolventi vysokých škôl pracujú v najväčšej miere v odbore vzdelania v Prešovskom a Žilinskom kraji, najmenej v Bratislavskom a Košickom kraji. V Prešovskom kraji sa súčasne v odbore vzdelania uplatňuje aj najviac stredoškôľakov.

Regionálne rozdiely v Slovenskej republike sú charakteristické nielen pri zamestnanosti a mzdách, ale zároveň aj miera uplatnenia absolventov stredných a vysokých škôl v odbore vzdelania sa v jednotlivých regiónoch líši. Spomedzi krajov Slovenska, je na tom najlepšie Prešovský kraj, kde si 53 % stredoškolských absolventov a 68 % vysokoškolských absolventov nachádza prácu v odbore vzdelania do 5 rokov od ukončenia štúdia. Viac ako polovica stredoškolských absolventov pracuje v odbore vzdelania aj v Košickom a Banskobystrickom kraji. Pri vysokoškolských absolventoch pracuje v odbore vzdelania do 5 rokov od ukončenia štúdia viac ako 60 % z nich aj v Žilinskom a Banskobystrickom kraji. Na druhej strane, 54 % vysokoškolských absolventov si nachádza uplatnenie v odbore vzdelania v Bratislavskom a Košickom kraji. Pozitívne však je, že vďaka výraznej ekonomickej expanzii z posledných rokov sa už v súčasnosti vo všetkých krajoch uplatňuje v odbore vzdelania nadpolovičná väčšina vysokoškolských absolventov.

Výrazne najvyššia miera práce v odbore vzdelania pri vysokoškolských absolventoch v Prešovskom kraji je spôsobená predovšetkým prevahou absolventov pedagogických a učiteľských odborov vzdelania, pričom korešpondujúce učiteľské profesie sú pre absolventov v tomto kraji zaujímavejšie ako v ostatných krajoch. Jedná sa totiž o profesie s tabuľkovým platom a Prešovský kraj je krajom s najnižšou celkovou priemernou mzdou. V relatívnom ponímaní vo vzťahu k priemernej mzde kraja sú tak platy učiteľov v tomto kraji najvyššie zo všetkých krajov.

Vo všetkých krajoch platí, že stredoškolskí aj vysokoškolskí absolventi do 5 rokov od ukončenia štúdia sa vo vyššej miere uplatňujú na korešpondujúcich pozíciách ako ich starší kolegovia.

Viac ako pätina vysokoškolsky vzdelaných zamestnancov pracuje na stredoškolskej pozícii. Do 5 rokov od ukončenia štúdia je to 27 % vysokoškolských absolventov. Tento podiel sa však signifikantne znižuje.

Jedným z dôležitých ukazovateľov uplatnenia na trhu práce je súlad dosiahnutého stupňa vzdelania s minimálnym stupňom vzdelania požadujúcim vo vykonávanom zamestnaní. V minulosti sa v dôsledku nedostatočnej kvantitatívnej a kvalitatívnej zhody medzi systémom vzdelávania a trhom práce uplatňovalo **množstvo absolventov vysokých škôl v zamestnaniach s postačujúcim nižším ako vysokoškolským stupňom vzdelania**. V súčasnosti približne 21 % absolventov s vysokoškolským vzdelaním je zamestnaných na pozícii, ktorá vyžaduje stredoškolské vzdelanie.

Problémom je predovšetkým uplatnenie absolventov vysokých škôl do 5 rokov od ukončenia štúdia, z ktorých v roku 2020 pracuje na stredoškolskej pozícii približne 27 %. Síce je to vysoký podiel, ale súčasne sa jedná o oblasť s výrazne pozitívnym vývojom od roku 2015, kedy na stredoškolskej pozícii pracovalo až 36 % vysokoškolských absolventov.

Najnižší podiel vysokoškolákov do 5 rokov od ukončenia štúdia pracujúcich na stredoškolskej pozícii je v Bratislavskom a Banskobystrickom kraji, kde každý štvrtý vysokoškolsky vzdelaný zamestnanec pracuje na stredoškolskej pozícii. Najvyšší kvalifikačný nesúlad do 5 rokov od ukončenia štúdia je v Trenčianskom a Nitrianskom kraji, kde tretina absolventov vysokých škôl vykonáva prácu, na ktorú je postačujúce stredoškolské vzdelanie.

V najväčšej miere sa uplatňujú v odbore vzdelania do 5 rokov od ukončenia štúdia absolventi zdravotníckych odborov vzdelania. To platí tak pre absolventov stredných škôl, ako aj pre absolventov vysokých škôl.

Medzi odbormi vzdelania s najvyššou mierou uplatnenia v odbore do 5 rokov od ukončenia štúdia dominujú vysokoškolskí absolventi zdravotníckych odborov. Jedná sa o odbory vzdelania ako zubné lekárstvo, všeobecné lekárstvo, urgentná zdravotná starostlivosť, chirurgia, z ktorých pracuje v odbore vzdelania viac ako 95 % absolventov. Vo veľkej miere sa uplatňujú v odbore vzdelania aj vysokoškolskí absolventi informatiky a predškolskej a elementárne pedagogiky s menej než 10 % absolventov pracujúcich mimo vyštudovaný odbor vzdelania.

Najviac absolventov stredných škôl pracujúcich v odbore vzdelania do 5 rokov od ukončenia štúdia je taktiež z oblasti zdravotníctva a predovšetkým s vyšším odborným vzdelaním ako napr. diplomovaný fyzioterapeut, diplomovaná všeobecná sestra, sanitár, zdravotnícky laborant, z ktorých pracuje v odbore vzdelania viac než 90 % absolventov. Medzi stredoškolské odbory vzdelania s vysokou mierou práce v odbore do 5 rokov od ukončenia patrí tiež mechanik opravár, učiteľstvo pre materské školy a vychovávateľstvo, hutník operátor, s menej než jednou tretinou absolventov pracujúcich mimo odbor vzdelania.

Negatívne dôsledky pandémie koronavírusu na trh práce sa prejavujú vo väčšej miere pri uplatnení stredoškolských absolventov. Uplatnenie vysokoškolských absolventov vykazuje stabilitu aj v čase poklesu ekonomickej výkonnosti.

Počas prvých dvoch rokov od ukončenia štúdia rastie úroveň zamestnanosti absolventov každý mesiac. Jedná sa o kľúčové „aklimatizačné“ obdobie absolventov, kedy začínajú vnímať trh práce ako dôležitú súčasť ich životov a hľadajú si prvé uplatnenie. Platilo to teda aspoň pri absolventoch, ktorí ukončili štúdium v období rokov 2014-2017. Avšak pri absolventoch v období 2018-2020 bolo toto adaptačné obdobie prerušené pandemiou koronavírusu, čo môže mať negatívny vplyv nielen na ich súčasné uplatnenie, ale aj na celý kariérny život a ďalší potenciál pre ekonomiku.

Neistota na trhoch obmedzuje spotrebné návyky osôb, čo vedie k poklesu dopytu po tovaroch a službách a k redukcii produkcie určenej na jeho uspokojenie. Zamestnávateľia na produkovanie nižšieho množstva statkov potrebujú menej zamestnancov. Napriek tomu negatívny vplyv pandémie na trh práce nespočíva prioritne v prepúšťaní, ale v nižšej tvorbe nových pracovných príležitostí. Vďaka podpore zo strany štátu prechádzame obdobím pandémie bez výraznejšieho prepúšťania, avšak tvorba nových pracovných príležitostí je v dôsledku neistoty zamestnávateľov z budúcnosti najnižšia za ostatných 10 rokov. A práve o tieto pracovné príležitosti sa uchádzajú absolventi.

Marec a apríl 2020 boli prvými dvoma mesiacmi za uplynulých 5 rokov, kedy poklesla úroveň zamestnanosti absolventov. Čím kratšie boli absolventi na trhu, resp. čím mali kratší adaptačný proces,

tým výraznejší pokles zaznamenali. Pri absolventoch stredných škôl, ktorí ukončili štúdium v roku 2018, poklesla v apríli 2020 úroveň zamestnanosti o 2,5 %. Pri absolventoch roka 2019 to bolo až 4,2 %. **Čím majú teda absolventi kratší adaptačný čas na trhu práce, tým sú zraniteľnejší voči ekonomickým šokom.**

Pri absolventoch vysokých škôl bol síce taktiež zaznamenaný prvý pokles úrovne zamestnanosti za ostatných 5 rokov, avšak jeho úroveň bola výrazne nižšia ako pri stredoškólakoch. Pri absolventoch vysokých škôl kohort 2018 a 2019 poklesla úroveň zamestnanosti v apríli 2020 len približne o 0,2 %. Uplatnenie vysokoškolských absolventov je tak výrazne stabilnejšie aj v časoch ekonomických šokov. Je to však logické, čím vyššiu špecializáciu si vyžaduje konkrétne pracovné miesto, tým náročnejšie je túto pozíciu obsadiť v čase regenerácie ekonomiky. Kým u zamestnávateľov bude prevládať viera v rýchlu regeneráciu ekonomiky, budú svoje náklady šetriť predovšetkým na nízkokvalifikovaných pozíciách, ktoré v čase regenerácie ekonomiky dokážu relatívne rýchlo obnoviť. Pokiaľ však túto dôveru stratia, začne klesať aj zamestnanosť vysokokvalifikovaných pracovných síl. **Je preto kľúčové, aby štát vysielal správne signály smerom k zamestnávateľom, ktoré túto dôveru podporia.**